

ILK BOLALIK DAVRI VA UNING PSIXODIAGNOSTIKASI

Karimboyeva X. A.

Chirchiq davlat pedagogika Universiteti
Boshlang'ich ta'lim fakulteti 1-bosqich talabasi

Matlibova N. X.

Ilmiy rahbar: Boshlang'ich ta'lim fakulteti tyutori

Annotatsiya:

Ilk bolalik davrining psixologik xususiyatlari va psixodiagnostikasini bayon etish.

Kalit so'zlar: ilk bolalik, egotsentirizm, predmetli faoliyat, o'z-o'zini anglash.

Kirish qism

Ilk bolalik davri: go'daklik davridan so'ng rivojlanishning yangi bosqichi- ilk bolalik davri boshlanadi. Ilk bolalik davri bola hayotidagi eng ahamiyatga molik, uning kelajakdagi psixologik rivojlanishini belgilab beruvchi muhim davr hisoblanadi. Bu davrdagi rivojlanishning asosini bolaning to'g'ri yurishi, muloqotga kirishishiva predmetli faoliyatni egallash xususiyatlari tashkil etadi. Tikka va to'g'ri yura olish imkoni bolani, doimiy ravishda yangi ma'lumotlarni egallashga zamin bo'ladi. Ilk yoshdagi bolalarning yetakchi faoliyat turi- o'rganish, predmetlar bilan manipulyativ harakat hisoblanadi. Ilk bolalik davridan boshlab bola uni o'rab turgan predmetlarning xususiyatlarini va ular orasidagi oddiy bog'liqliklarni anglashga harakat qiladi. Bu davr aqliy rivojlanishning asosini, idrok va tafakkur harakatlarining yangi ko'rinishlarini tashkil etadi. 1 yoshli bola predmetlarni izchil, tizimli ravishda ko'rib chiqa olmaydi. U asosan predmetning qandaydir bir ko'zga tashlanib turadigan belgisiga o'z e'tiborini qaratadi va predmetlarni shu belgilariga ko'ra taniydi. Ilk yoshdagi bolalarda ixtiyorsiz diqqat ustunligicha qolaveradi. Masalan, bola juda berilib ertak eshitayotgan bo'lsa ham, xonaga birov kirib qolsa, uning diqqati ixtiyorsiz shu ertakdan chalg'iydi. Diqqatning ko'p chalg'ishi bu yoshdagi bolalar diqqatining xarakterli xususiyatidir, chunki psixik hayot doimiy ravishda tashqridan bo'ladigan yangi o'zgaruvchilarga muhtoj bo'lib

turadi. Ammo obyektga bo'lgan qiziqish qancha aniq va ravshan bo'lsa, bolaning ixtiyorsiz diqqati shuncha barqaror bo'ladi.

Ilk bolalik davridagi bolalarning xatti-harakatlari ularning xohish va hissiyotlari juda o'zgaruvchan bo'ladi. Masalan, bolaning yig'lashi hamda yig'idan to'xtashi juda tez o'zgaradi.

Shavkat Mirziyoyev: "Biz uchun bolalarimizning ma'naviyati, bilimi, sog'ligi eng muhim masala". Bola tafakkurining rivojlanishi nutqning o'sishi bilan mustahkam bog'langandir, nutqning o'sishi tafakkurning rivojlanishiga yordam beradi, chunki so'z narsa, predmet va harakatlar bilan o'zaro munosabatda bo'ladi. O'z navbatida, tafakkurning rivojlanish darajasi so'z zaxirasining oshishiga, umuman, nutqning o'sishiga yordam beradi.

Asosiy qism. Ilk bolalik davrida psixik taraqqiyot diagnostikasi. **Bir-biriga kiradigan kubiklar.** Tekshirish materiallari: 4 ta bir-biriga solinadiga kubiklar. Tekshirish metodikasi: bola stolda o'tiradi. Stoldagi katta kubik ichidan kichik kubik olinadi va hokazo. Bolaga kubiklarni o'z joyiga qo'yish, ya'ni kichkinasini kattasi ichiga solish taklif etiladi. Agar bola topshiriqni bajarishga kirishmasa, unga kubiklarni olish va solish o'rgatiladi, so'ngra topshiriqni mustaqil bajarish taklif etiladi.

Bajarish: 1 yosh-u 6 oylik – 2 ta kubikni bir-biriga soladi;

2 yoshda – 3 ta kubikni soladi;

2,5 yoshda – 4-5 ta kubikni soladi;

3 yoshda – 5 tadan ko'p kubikni soladi.

Bu metodlar bolalarni psixikasi tezroq rivojlanishiga yordam beradi. O'z yoshiga qarab nechta kubiklarni solishiga qarab ularning rivojlanganligini bilib olishimiz mumkin. Agar bunday metodlar vaqtida qilinmasa, uning miyasi rivojlanmay qoladi. Bog'cha, maktabga borganda ham tengqurlaridan orqada qolib ketadi. Shunday ekan ularni ilk bolalik davridan boshlab e'tibor qaratishimiz kerak.

Ilk bolalik davridagi bolaning turmush tajribasi deyarli yo'q bo'lgani uchun hamma narsa qiziqtiradi. Uo'zining kundalik tinimsiz harakatlari davomida kattalarga taqlid qilib, mustaqil ravishda kiyinish, ovqat yeyish, yuvinish kabi harakatlarni o'zlashtira boshlaydi. Bog'chagacha tarbiya yoshidagi bola o'zining kundalik harakatlari davomida hech bir erinmay, ko'z o'ngidagi hamma narsalarni tekshirib ko'radi. Natijada juda ko'p yangiliklarni bilib oladi, o'zining sezgi va idrokini,

tasavvur va xotirasini, tafakkur va nutqini, hissiyot va hayolini-umuman hamma psixik jarayonlarni rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Psixologik trening.2022
2. Bolalar psixologiyasi va psixadiagnostikasi.2021.

